

Sofieke Jansen
EVALUATIEONDERZOEK

GrenzeloosActief

Evaluatie Samenwerkingsverbanden Grenzeloos actief 2015 – 2018

MEE

SPORT
KRACHT 12

kenniscentrum
sport

mede mogelijk gemaakt door

Evaluatie

Samenwerkingsverbanden Grenzeloos actief

2015 – 2018

Colofon

Sofieke Jansen, onderzoeker/adviseur

www.evaluatieonderzoek.nl

In opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten, vanuit het programma Grenzeloos actief
maart 2019

Foto voorkant: Mathilde Dusol

Voorwoord

In de periode 2015-2018 is het programma Grenzeloos actief uitgevoerd. Dit sport- en beweegbeleid van het ministerie van VWS had als doel sporten en bewegen voor iedereen met een beperking mogelijk te maken. In de uitvoering werkten NOC*NSF, MEE NL, Vereniging Sport en Gemeenten, RIVM, Sportkracht 12 en Kenniscentrum Sport samen.

Grenzeloos actief bestond uit vier sterk samenhangende pijlers. In dit evaluatierapport wordt de pijler Regionale samenwerkingsverbanden tegen het licht gehouden. Welke impuls hebben de samenwerkingsverbanden aangepast sporten gekregen door het stimuleringsbudget van Grenzeloos actief? Wat zijn de successen en lessen uit de praktijk en hoe kunnen de samenwerkingsverbanden in de toekomst nog beter geborgd worden? Op deze vragen geeft dit evaluatierapport een antwoord.

Dit rapport is geschreven door Sofieke Jansen Evaluatieonderzoek in opdracht van Vereniging Sport en Gemeenten. Graag wil ik de opdrachtgever Meta van Essen bedanken voor de prettige samenwerking.

Amersfoort, maart 2019
Sofieke Jansen, onderzoeker/adviseur

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	5
2. Achtergrond van de evaluatie.....	6
2.1 De samenwerkingsverbanden Grenzeloos actief	
2.2 Evaluatievraag	
2.3 Definities	
3. Aanpak evaluatie.....	10
4. Resultaten.....	11
4.1 Opbrengsten – de samenwerkingsverbanden	
4.2 Opbrengsten – de match tussen de vraag van de doelgroep en het sportaanbod	
4.3 Successen en lessen uit de praktijk	
5. Conclusies en aanbevelingen.....	29

Losse bijlage: analysetabellen

5 Conclusies en aanbevelingen

In de periode 2015-2018 is het VWS beleidsprogramma Grenzeloos actief uitgevoerd om sporten en bewegen voor iedereen met een beperking mogelijk te maken. Een onderdeel hiervan was de pijler regionale samenwerkingsverbanden. Vereniging Sport en Gemeenten heeft, namens de samenwerkende partners van Grenzeloos actief, opdracht gegeven aan Sofieke Jansen Evaluatieonderzoek om deze pijler tegen het licht te houden. Hiertoe zijn de eindrapportages van het stimuleringsbudget regionale samenwerkingsverbanden samengevat, geanalyseerd en beschreven. De resultaten worden hieronder per evaluatievraag weergegeven. Vervolgens worden aanbevelingen gedaan om de samenwerking rondom aangepast sporten nog beter te borgen.

In totaal 43 regio's hebben met het stimuleringsbudget gewerkt aan het opzetten, versterken of uitbreiden van een samenwerkingsverband aangepast sporten. Deze regio's komen grotendeels overeen met de Wmo-regio's, voor een overzicht zie volksgezondheidszorg.info. De bedoeling was om de samenwerking binnen gemeenten, tussen gemeenten en met organisaties in zorg, sociaal domein, onderwijs en sport een impuls te geven, zodat een betere match kan plaatsvinden tussen de vraag van mensen met een beperking en het beschikbare sport- en beweegaanbod. Immers het is moeilijk om binnen de eigen gemeentegrenzen voldoende diversiteit aan passend sportaanbod te organiseren voor mensen met alle typen beperkingen en in alle leeftijdsklassen. De helft van de regio's had bij aanvang van Grenzeloos actief nog geen samenwerking, de andere helft had al een bestaande samenwerking rondom aangepast sporten. In de analyse is gekeken welke aspecten van een duurzame samenwerking (zie [Monitoring en evaluatietool regionale samenwerking aangepast sporten](#)) al sterk terugkomen in de eindrapportages en welke aspecten nog versterkt kunnen worden.

Welke impuls hebben de samenwerkingsverbanden gekregen door het stimuleringsbudget van Grenzeloos actief, waar staan ze nu en wat hebben ze nodig om de samenwerking in de toekomst nog beter te borgen?

Op basis van de eindrapportages blijkt dat gemeenten meer regionaal zijn gaan samenwerken rondom aangepast sporten. Er is een bijna landelijk dekkend netwerk ontstaan van (startende) regionale samenwerkingsverbanden. Samenwerkingen hebben een positieve impuls gekregen en er is meer energie en commitment ontstaan. Ook zijn succesvolle verbindingen gelegd met organisaties uit het sociaal domein, onderwijs en zorg en zijn toekomstbestendige structuren ingericht. Via netwerken vindt kennisdeling plaats tussen verschillende professionals op lokaal en regionaal niveau. Er zijn lokale aanspreekpunten benoemd en de werkwijze van de regiocoördinator en lokale verbinder/ buurtsportcoach heeft een kwaliteitsimpuls gekregen. Daarmee ligt er een degelijke basis voor duurzame samenwerkingsverbanden.

Maar er ligt nog wel een opgave voor de toekomst. De verankering in beleid en werkafspraken komt bij een aantal regio's op gang, maar hier zou nog meer op ingezet kunnen worden. Verder hebben regio's weinig genoemd over het formuleren van gezamenlijke ambities, het opzetten van een goede communicatie naar buiten toe en het vinden van duurzame financieringsbronnen. Twee aspecten die alleen lijken te zijn opgepakt in regio's met een gevorderde samenwerking zijn het integraal werken aan aangepast sporten en het monitoren en evalueren van de resultaten.

In hoeverre heeft het stimuleringsbudget bijgedragen aan de match van de doelgroep met het sportaanbod en wat is de opbrengst voor mensen met een beperking?

Op basis van de eindrapportages blijkt dat samenwerkingsverbanden door Grenzeloos actief een impuls hebben gekregen om een betere match te maken tussen de vraag van mensen met een beperking en het beschikbare sport- en beweegaanbod. Dit komt vooral tot uiting in betere (online)

vindbaarheid van het aanbod. Bijna alle regio's gebruiken nu het platform unieksporten.nl. Ook hebben mensen met een beperking makkelijker toegang tot lokale aanspreekpunten sport- en bewegen. Meer lokale verbinders/ buurtsportcoaches hebben aangepast sporten in hun takenpakket erbij gekregen en er wordt meer op regionaal niveau afgestemd. Professionals in het sociaal domein, onderwijs en zorg hebben het belang van aangepast sporten beter op hun netvlies staan en verwijzen mensen met een beperking eerder door via de lokale verbinder/ buurtsportcoach naar passend sport- en beweegaanbod.

Diverse regio's hebben onderzoek gedaan waardoor er meer inzicht is in de vraag, d.w.z. het aantal mensen met een beperking, het type beperkingen en hun wensen en behoeften ten aanzien van sporten. Ook hebben een aantal regio's gewerkt aan verbetering van het sport- en beweegaanbod bijvoorbeeld door nieuw aanbod te ontwikkelen en/of kader van sportverenigingen beter toe te rusten voor de doelgroep.

In enkele regio's zijn mensen met een beperking zelf ook actief betrokken bij de samenwerking aangepast sporten, bijvoorbeeld bij het organiseren van netwerkbijeenkomsten en/of het meedenken bij vervolgstappen. Dit wordt nu nog uitsluitend opgepakt in regio's met een meer gevorderde samenwerking.

Wat zijn de successen en de lessen uit de praktijk bij het samenwerken rondom aangepast sporten? Wat kunnen we hieruit leren om de samenwerkingsverbanden in de toekomst zo goed mogelijk te ondersteunen?

De belangrijkste succesfactoren zijn een goede netwerkvorming en het succesvol verbinden met organisaties in het sociaal domein, onderwijs en zorg. Andere succesfactoren zijn het inrichten van een bovengemeentelijke samenwerkingsstructuur en een goede procesbegeleider bij het opzetten van de samenwerking succesfactoren. Ook het benoemen van lokale aanspreekpunten en een kwaliteitsslag in de werkwijze van regiocoördinator en lokale verbinder/ buurtsportcoach zijn duidelijke succesfactoren. Dit blijkt ook al uit de boven beschreven opbrengsten. Verder blijkt dat regio's met een gevorderde samenwerking vaker buiten de eigen regiogrenzen kijken en kennis delen met andere regio's over samenwerken rondom aangepast sporten. Wat ook opvalt is dat regio's die al langer samenwerken meer aandacht lijken te hebben voor communicatie naar de doelgroep en naar professionals.

Hoewel er veel goed gaat, zijn er ook zaken die minder goed gingen of anders dan verwacht.

Opvallend is dat de meest genoemde lessen gaan over de aspecten 'samenwerking' en 'verbinding met partners'. Juist op deze aspecten zijn ook veel successen benoemd. Kennelijk gaan de valkuilen en succesfactoren hier hand in hand.

Zo kostte het creëren van draagvlak en netvorming veel tijd en energie. Soms was er onvoldoende gelegenheid om echt met elkaar in gesprek te gaan. Een andere belemmerende factor was dat aangepast sporten een klein onderdeel vormt van de grote portefeuille waar beleidsmakers zorg voor dragen, en daardoor moet concurreren met andere prioriteiten. Het managen van verwachtingen in de samenwerking, het omgaan met verschillen tussen gemeenten en het creëren van gedeelde verantwoordelijkheid bleek soms een uitdaging. Dat geldt ook voor regio's waar al langer wordt samengewerkt. Het onderhouden van een goede samenwerking blijft dus een aandachtspunt, ook als men al langer met elkaar onderweg is. Daarnaast is het niet altijd gelukt om iedereen te betrekken. Hoewel er succesvolle stappen zijn gezet in het betrekken van organisaties in het sociaal domein, onderwijs en zorg, liep het contact met deze organisaties soms moeizamer dan gedacht. En de netwerkbijeenkomsten die in veel regio's een succes waren, kwamen die niet overal van de grond.

Aanbevelingen

Om de samenwerking rondom aangepast sporten nog beter te borgen in de toekomst, en daarmee sporten en bewegen voor iedereen met een beperking mogelijk te maken, worden op basis van bovenstaande conclusies de volgende aanbevelingen gedaan.

Regelmatig stilstaan bij het samenwerkingsproces

Het onderhouden van een goede samenwerking is een aandachtspunt, ook in regio's waar al langer wordt samengewerkt. De energie vasthouden, omgaan met verschillen en het creëren van gedeelde verantwoordelijkheid zijn bijvoorbeeld uitdagingen. Het helpt om regelmatig aandacht te hebben voor het samenwerkingsproces, bijvoorbeeld met hulp van de Monitoring en evaluatietool.

Aandacht voor gezamenlijke ambities

Het formuleren van gezamenlijke ambities rondom aangepast sporten is een belangrijke voedingsbodem voor een duurzame samenwerking. Echter opvallend is dat weinig regio's hierover rapporteren in de eindrapportages. Deze stap verdient mogelijk meer aandacht, juist ook omdat een samenwerking vanuit gedeelde ambities sterker staat en meer kan bereiken.

Meer inzetten op verankering in beleid en werkafspraken

De verankering van samenwerking rondom aangepast sporten in beleid en werkafspraken komt in enkele regio's op gang. Maar hier zou nog meer op ingezet kunnen worden, binnen gemeenten maar vooral ook bij organisaties in het sociaal domein en de zorg. Er zijn succesvolle verbindingen gelegd, nu is de volgende stap om deze verder te borgen.

Integraler werken binnen gemeenten

Opvallend is dat alleen door gemeenten met een meer gevorderde samenwerking de verbinding gelegd is tussen verschillende beleidsterreinen. Het integraal werken aan aangepast sporten kan duidelijk nog een impuls gebruiken. Juist door verbindingen te leggen buiten de sport bijvoorbeeld met de afdeling Wmo, kan de doelgroep met een beperking beter worden bereikt.

Mensen met een beperking meer betrekken

Slechts enkele regio's hebben mensen met een beperking rechtstreeks betrokken in de planvorming en dat zijn alleen de regio's zijn met een meer gevorderde samenwerking. Hier kan meer winst worden geboekt, juist ook omdat mensen met een beperking (en hun begeleiders) bij uitstek degenen zijn die weten wat er speelt en wat handvatten voor verbetering kunnen zijn. Het gaat erom dat ze de kans krijgen invloed uit te oefenen op de ontwikkeling, uitvoering of evaluatie van beleid.

Aandacht voor monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie van de resultaten lijkt vooralsnog alleen op het netvlies te staan bij regio's waar al langer wordt samengewerkt. Het zichtbaar maken van opbrengsten door monitoring is belangrijk, juist ook om partners betrokken en gemotiveerd te houden. Echter het vraagt wel specifieke expertise, waarbij de samenwerkingsverbanden aangepast sporten mogelijk ondersteuning kunnen gebruiken.

Bewust inzetten van communicatie

Zichtbaar zijn voor de buitenwereld, zorgen dat het passend sportaanbod en de lokale aanspreekpunten vindbaar zijn. Daarbij kan een goede communicatie veel verschil maken, zoals succesvolle voorbeelden in diverse regio's laten zien. Maar het besef dat communicatie een succesfactor kan zijn, lijkt nog niet overal aanwezig. Er is winst mogelijk door bewust in te zetten op communicatie en door de goede voorbeelden die er zijn, te delen.

Uitwisseling tussen samenwerkingsverbanden

Het bestaande netwerk en de netwerkbijeenkomsten kunnen worden benut voor *bovenregionale* kennisuitwisseling. Uit deze evaluatie blijkt dat dat soms al gebeurt in regio's waar al langer wordt samengewerkt. Door onderling uit te wisselen en van elkaar te leren, inspireren regio's elkaar en helpen elkaar verder op weg. Mogelijk komt deze uitwisseling nog beter en sneller op gang als deze gefaciliteerd wordt.

Sofieke Jansen
EVALUATIEONDERZOEK

www.evaluatieonderzoek.nl

© Sofieke Jansen Evaluatieonderzoek – maart 2019
Overname van gegevens is toegestaan, mits voorzien van bronvermelding.